

PHƯƠNG PHÁP TÍNH GIÁ TRỊ ĐÓNG GÓP NGÂN SÁCH CỦA HOẠT ĐỘNG DU LỊCH

Nguyễn Thị Xuân Mai (*)

Du lịch là một ngành quan trọng của nhiều nước trên thế giới và lấy ngành này là một ngành mũi nhọn trong phát triển kinh tế như: Ấn Độ, Indônêxia, Ôxtrâyliia,... Đối với Ôxtrâyliia trong tổng số tiền ngoại tệ thu được hàng năm thì riêng ngành du lịch đã chiếm trên 11%... Tuy nhiên du lịch là một ngành kinh tế tổng hợp có liên quan và hoạt động trong hầu hết các ngành kinh tế quốc dân, từ các ngành sản xuất cho đến các ngành dịch vụ. Số tiền thu được từ người du lịch không phải chỉ do hoạt động của các đơn vị kinh doanh lưu trú du lịch hay lữ hành đem lại mà có sự đóng góp của nhiều ngành khác nhau, như ngành vận tải, thương mại, nhà hàng, dịch vụ... Nhưng du lịch lại chưa được xếp thành một ngành kinh tế độc lập trong hệ thống ngành kinh tế quốc dân. Do đó du lịch cũng không được xác định thành một ngành trong hệ thống tài khoản quốc gia. Để tính toán một cách đầy đủ cũng như bóc tách được giá trị du lịch thu từ các ngành khác, Tổ chức Du lịch thế giới (WTO) đã xây dựng một hệ thống tài khoản vệ tinh du lịch. Trong 10 bảng tài khoản vệ tinh du lịch của WTO thì Bảng số 6 phản ánh đầy đủ doanh thu du lịch cũng như các khoản đóng góp vào ngân sách của hoạt động du lịch.

Như ta đã biết, thu ngân sách Nhà nước gồm 7 khoản mục: thuế, phí; lệ phí; thu lợi tức cổ phần của nhà nước; thu tiền bán hoặc cho thuê tài sản thuộc quyền sở hữu nhà nước; thu về hợp tác lao động với nước ngoài, các khoản

mục do nhà nước vay để bù đắp chi phí... Đối với ngành Du lịch, khoản đóng góp vào ngân sách Nhà nước, chủ yếu là thuế, phí và lệ phí của các cơ sở kinh doanh du lịch. Bài viết này sẽ trình bày 2 phương pháp tiếp cận giá trị đóng góp vào ngân sách Nhà nước của hoạt động du lịch.

Tiếp cận từ phía cung: Đóng góp ngân sách của ngành du lịch thông qua kết quả điều tra các cơ sở kinh doanh du lịch. Theo WTO, có rất nhiều ngành tham gia vào hoạt động du lịch với mức độ đóng góp rất khác nhau, do đó WTO phân các ngành có tham gia hoạt động du lịch thành hai nhóm (1) Nhóm ngành “*Đặc trưng cho du lịch*”, và (2) Nhóm ngành “*Liên quan đến du lịch*”.

1. Nhóm ngành “*đặc trưng cho du lịch*”, gồm:

- Dịch vụ lưu trú: khách sạn; nhà nghỉ, nhà khách; biệt thự kinh doanh du lịch; làng du lịch; căn hộ kinh doanh du lịch; loại khác;

- Dịch vụ nhà hàng, quán bar, quầy căng tin (trực thuộc khách sạn): nhà hàng; quán bar và các điểm bán đồ uống khác; câu lạc bộ ban đêm;

- Dịch vụ vận chuyển khách (ngoại tỉnh): vận chuyển đường hàng không; vận chuyển đường sắt; vận chuyển đường biển; vận chuyển đường thủy;

- Dịch vụ vui chơi giải trí, văn hoá thể thao, (*hoạt động của các điểm, khu du lịch*): hoạt động của các điểm du lịch; hoạt động của các khu du lịch;

- Dịch vụ khác: dịch vụ đại lý và hướng dẫn

(*) Phó vụ trưởng Vụ Thương mại, Dịch vụ và Giá cả, TCTK

du lịch (hoạt động của các công ty lữ hành du lịch; dịch vụ của các công ty hỗ trợ du lịch).

2. Nhóm ngành “*liên quan đến du lịch*” gồm:

- Dịch vụ vận chuyển hành khách nội tỉnh bằng đường bộ;
- Dịch vụ sửa chữa và bảo hành xe có động cơ;
- Bán lẻ xăng dầu;
- Bán hàng ăn uống ngoài khách sạn;
- Dịch vụ cho thuê xe cộ tàu thuyền;
- Dịch vụ văn hoá thể thao, vui chơi giải trí ngoài các điểm khu du lịch;
- Dịch vụ chơi game;
- Dịch vụ văn hoá;
- Dịch vụ bán lẻ hàng hoá (hoạt động của các cửa sổ thương mại);
- Dịch vụ khác.

Đối với nước ta, dựa vào kết quả của một số cuộc điều tra, cho thấy nhóm ngành “đặc trưng cho du lịch” đóng góp vào ngân sách Nhà nước chiếm khoảng 70-80%, nhóm ngành “liên quan đến du lịch” chỉ đóng góp vào ngân sách nhà nước từ 20-30% trong tổng số hoạt động du lịch đóng góp vào ngân sách nhà nước. Vì vậy, trong công tác thống kê giá trị đóng góp vào ngân sách Nhà nước của các hoạt động du lịch cần điều tra toàn bộ đối với nhóm ngành “đặc trưng cho du lịch”. Đối với nhóm ngành “liên quan đến du lịch” chỉ cần điều tra mẫu nhỏ để xác định hệ số đóng góp của nhóm ngành này vào ngân sách Nhà nước. Hệ số này có thể được sử dụng trong vài năm (không nhất thiết phải điều tra toàn bộ, thường xuyên những nhóm ngành này).

Tiếp cận từ phía cầu: Đóng góp ngân sách của hoạt động du lịch thông qua các cuộc điều tra chi tiêu của khách du lịch. Chi tiêu của khách

du lịch, gồm các khoản sau:

- Chi thuê phòng (từ hoạt động lưu trú);
- Chi ăn uống (từ hoạt động nhà hàng);
- Chi đi lại (từ hoạt động vận chuyển hành khách);
- Chi tham quan (từ các điểm dịch vụ vui chơi giải trí);
- Chi mua hàng hoá (từ các điểm bán hàng lưu niệm tại khách sạn và các cửa hàng thương mại bán lẻ);
- Chi y tế;
- Chi khác.

Nếu tiếp cận từ phía cầu, kết quả điều tra chi tiêu của khách du lịch là nguồn số liệu để tính toán mức độ đóng góp vào ngân sách Nhà nước của hoạt động du lịch. Trong tổng số tiền chi tiêu của khách du lịch sẽ được phân bổ theo cơ cấu từng khoản chi. Mức đóng góp vào ngân sách được quan sát từ phía cầu cũng có thể được hiểu là mức thuế, phí và lệ phí được thu gián tiếp thông qua hàng hoá và dịch vụ mà người tiêu dùng ở đây là khách du lịch phải nộp. Chính vì vậy để xác định mức đóng góp vào ngân sách từ hoạt động du lịch cũng được tính toán bằng cách xác định tổng số tiền chi mua hàng hoá và dịch vụ của khách du lịch trong đó xác định tỷ lệ đóng góp ngân sách chia theo từng loại hàng hoá dịch vụ.

Tóm lại, trong thống kê du lịch số liệu có thể thu thập từ phía cung (tức là từ các đơn vị kinh doanh du lịch cung cấp dịch vụ) hoặc từ phía cầu (tức là từ người tiêu dùng du lịch thông qua kết quả điều tra chi tiêu du lịch). Tuy nhiên, để thống kê khoản đóng góp vào ngân sách từ hoạt động du lịch thì khuyến nghị được đưa ra là nên thống kê từ mặt cung là đảm bảo chính xác và thuận lợi hơn. ■